

eredeti okirat alapján volt-e alap a törlésre. Az adott esetben talán az vezetette a kir. Kúriát, hogy az ingatlan vevői tudták, hogy a haszonélvező még hét évvel a törlés után is birtokban volt, — bár nem volt már birtokban akkor, midőn a vétel megtörtént — és így volt alap arra, hogy az ingatlant megvenni szándékozók a dolognak behatóbban nézzenek utána. Evvel szemben a Pk. V. 3.523/1933. számú végzés a telekkönyvből tévedésből törölt utóöröklési jogot és elidegenítési tilalmat csak a kiigazítási kérvény rangsorában jegyezte be újból, — noha az időközben zálogjogot szerző hitelezők is a telekkönyvi irattár tanulmányozása alapján megállapíthatták volna a törölő végzés tévességét. A harmadik esetben (Pk. V. 597/1933.) a nem a telekkönyvi végzés, hanem pusztán a foganatosító bejegyzés hibájából törölt haszonélvezeti jogot a Kúria az eredeti rangsorban állította vissza tekintet nélkül az időközi zálogjogszerzésre, mivel a tévedésből törölt haszonélvezőre a Kúria szerint nem lehet ráhárítani az ő értesítése nélkül megtörtént tévedés jogi következményeit. A legutóbbi végzés azonban jelentőséget tulajdonít annak is, hogy a téves bejegyzés még három évnél rövidebb ideje állott fenn, — amiből következik, hogy minden telekkönyvi jogosultnak érdeke legalább három évenként egyszer megnézni a telekkönyvet még akkor is, ha végzést nem kapott, mert a három éven túl fennálló bejegyzési hiba már kihat a legjóhiszeműbb telekkönyvi jogosultra is.

Az ügyvédi költségjegyzékekkel szemben gyengeelméjűséggel védekező felet a P. VI. 4.884/1932. számú ítélet marasztalja és indokolásul nemcsak arra hivatkozik, hogy a gyengeelméjűség foka nem éri el a cselekvőképtelenség minimális határát, hanem súlyt fektet arra is, hogy az élet közönséges és egyszerű jogi cselekményei, a forgalom és érintkezés mindennapi joghatásai az egyébként kóros elmeállapotu cselekvőre is érvényesek lehetnek. A Kúria tehát nem tartotta elűthetőnek az ügyvédet munkája jogos díjazásától az ügyfél cselekvőképtelenségére való utalás alapján.

Dr. Vági József.

A kártérítés gyakorlatából. I. A fellebbezési bíróság a törvényhatóság felelősségét a vetlen kártétel szabályai szerint a felek vagyoni viszonyaira és egyéb körülményeire való tekintettel a méltányosság alapján megállapította. A Kúria a keresetet elutasítja. Mivel a közigazgatási tisztviselő (a konkrét esetben rendőrségi közeg) eljárásáért a törvényhatóság az 1886. évi XXI. t.-c. 89. és 91. §§-ai szerint csak másodlagosan felelős, ha a közigazgatási tisztviselőn a kártérítés összege be nem hajtható és maga a közigazgatási tisztviselő is csak azon károkért felel-

lős, melyeket hivatalos eljárásában egyeseknek cselekvése vagy mulasztása által szándékosan vagy vétkes gondatlansággal okozott — a jelen esetben pedig gondatlanság meg nem állapítható, a vétlen kártétel szabályait pedig a fenti tételes rendelkezés kizárja, ennél fogva az igény megítélésére nincs törvényes alap. (K. P. III. 756/1932. — 1933. március 28-án.) Nézetem szerint a döntés ezen elvi kijelentése helytelen. A magánjogi törvénykönyv javaslatának a gyakorlatban alkalmazott 1737. §-a a vétlen felelősség általános szabálya és így teljesen közömbös, hogy a konkrét esetben a vétkességi kártérítés milyen tételes szabállyal van szabályozva. Amennyiben a tilos cselekmény alapján a kártérítési igény meg nem ítéltető, még minden esetben kiegészítőleg alkalmazható az 1737. §-nak a vétlen kártételre vonatkozó szabálya. A gyakorlat alkalmazza is úgy az üzemi, mint az állatért, vagy a szülői felügyelet elmulasztása alapján való felelősség esetén, ha a tilos cselekmény illetve a tárgyi felelősség egyéb részletes szabályai nem alkalmazhatók. A magánjogi törvénykönyv 1717., 1721. §§-ai a tilos cselekmény körében, az 1738., 1739. §§-ai pedig a tárgyi felelősségi esetekben határozzanak utalnak az 1737. §-ra, mint általános kiegészítő szakaszra. Hogy az állam vagy a törvényhatóság mai helyzete nem alkalmas a felelősség kiterjesztésére, az legfeljebb a körülmények mérlegelésénél és a méltányosság elbírálásánál jöhet tekintetbe, de semmiesetre sem adhat okot a felelősségnek a fennálló gyakorlattal szembeni elvi kizárására. A francia bíróságok és különösen a conseil d'état gyakorlata széles körben ismeri el az államnak, ennek a legnagyobb üzemennek tárgyi felelősségét, amit az egyenlő teherviselés elve alapján állapít meg. Mert hiszen, aki kárt szenved az állami hatóságok működése közben, ha ez a kára meg nem térül, úgy vétlenül károsulása összegével adózik az államnak a közösség javára, melynek a kárt meg kellene térítenie.

II. Tudvalevő, hogy a bírói gyakorlat szerint, ha nem a tulajdonos az üzembentartó, akkor az üzembentartó a tárgyi felelősség kötelezettje. A döntő mindig az, hogy kinek az érdekében van az üzem folytatása, kinek hasznára, számlájára működik, mert épen az a tárgyi felelősség egyik lényeges indoka, hogy az viselje a kárt, aki az üzem hasznát élvezi. A Kúria P. III. 1528/1932. számú 1933. április hó 3-án hozott ítélete elvi kijelentést tartalmaz az üzembentartó fogalmára nézve. A gép üzembentartójának, amennyiben a tulajdonostól különböző harmadik személy, jogszerűen csak az tekinthető — mondja a Kúria — akit a gép használatának joga a tulajdonos által sem korlátozható önálló jogcímen (bérleti szerződés, haszonélvezeti jog stb.) illet meg, aki tehát a gépet a tulajdontól különböző saját jogán, saját számlájára és veszélyére helyezi és tartja

működésben, (üzemben). A Kúria P. II. 757/1932. számú 1932. április 5-én hozott döntése szerint magában azáltal, hogy alpe-res a gépkocsit hetenként két napon át használhatta és szerelő-jével bármikor megvizsgálhatta, ezzel a gépkocsi üzembentartó-jává még részben sem vált s a tárgyi felelősség azt terheli, aki a gépkocsi birtokosa, a gépkocsit állandóan üzemben, for-galomban tartja.

Mikor több személyt fűz kisebb-nagyobb érdek az üzem folytatásához, sokszor nehéz eldönteni, kié az elsődleges ér-dek, mely őt az üzem folytatójává, üzembentartójává minősíti. A károsultat nézetem szerint e belső, általa meg nem ismerhető viszony folytán bizonytalanságnak kitenni méltánytalan, itt csak az üzembentartók, az érdekelték egyetemleges felelőssége kifelé és a visszkereseti jog az egymás közti viszonyban nyújthat meg-oldást. A felelősség biztosítás útján elhárítható és így az érde-kelték közötti visszkereseteknek és jogvitáknak is elejét veheti.

III. A fegyverhasználat jogosságának kérdésével a polgári kártérítési perben a Polgári Jog 1933. évfolyamának 126. olda-lán már foglalkoztam és kimutattam, hogy a Kúria gyakorlata, mely a fegyverhasználat jogosságának kérdésében a büntető bi-róság ítéleti megállapítását kötelezőnek tekinti, ellentétben áll a Kúria 49. számú jogegységi döntvényével. A Kúria P. III. 756/1932. számú ítélete ismét erre az álláspontra helyezkedik, mondván, hogy igaz ugyan, hogy nincs törvényes rendelkezés, mely a kártérítési igényt előzetes fegyelmi határozathoz köti, de a Kúria gyakorlata, mely a karhatalom abból a céljából indul ki, hogy az állam érdekeinek minden irányú biztosítása eléressék, eddigi gyakorlata szerint a fegyverhasználat jogossága kérdésé-ben a büntető bíróság ítéletét a kártérítési igény alapjának te-kinti, melyre a 49. számú jogegységi döntvény nem vonatkozik. Ezt az indokolást elfogadni nem tudom. Mivel maga a Kúria megállapítja, hogy a tételes törvény az igény érvényesítéséhez előzetes büntető vagy fegyelmi eljárást nem kíván, ennél fogva az igénynek nem alapja a büntető bíróság ítélete, így a konkrét eset a 49. számú jogegységi döntvényben említett kivételekhez nem tartozván, a jogegységi döntés a Kúria tanácsaira is köte-lező és így a fegyverhasználat jogosságának kérdése a polgári perben, mint előkérdés, függetlenül elbírálandó. Természetesen a büntető bírósági anyagot a polgári bíróság felhasználhatja a szabad mérlegelés körében. Ha a karhatalom célját tekintve, a törvényhozás kivételes rendelkezést tartott volna szükségesnek, úgy erre nézve tételes szabály lenne, de különben is a polgári kir. bíróságok elegendő garanciát nyújtanak arra, hogy a fegy-verhasználat jogosságának megállapításában az állam és a kar-hatalom céljának érvényesülését éppen úgy meg fogják óvni, mint a büntető bíróságok. Hogy mi volt a Kúria eddigi gyakor-

lata, ez a későbbi jogegységi döntés megerősítésére vagy módosítására nem ad okot, kivéve ha valamelyik tanács a jogegységi határozat megváltoztatására a törvényben előírt lépéseket megteszi és teljesülési határozat a jogegységi döntést módosítja vagy hatályon kívül helyezi.

A Kúria P. VI. 2226/1932. számú ítélete szerint erdőőr nem jogosult fegyverhasználatra pusztán azon az alapon, hogy valakit a tilosban talált, hanem csak akkor, ha az szükséges lett volna a sértett fél jogellenes, közvetlen támadásának elhárítása végett. Az erdőőr gazdájának felelősségét nem érinti az a körülmény, hogy az erdőőr akkor nem volt hivatalos szolgálatban.

IV. A Kúria 160. számú elvi határozata szerint a törvény által előírt joglépések igénybevételeért az azt igénybevevő fél kártérítési kereset alá csak akkor vonható, ha ez az igénybevétele jogellenes és ennek bizonyítása a károsultat terheli. Ilyen jogellenes a bünyügyi zárlat elrendelése iránti joglépés, ha az alapul szolgáló feljelentés nyilván alap nélküli. Ezen elvi határozat alapján elutasítja a Kúria a kártérítési keresetet, mikor a feljelentés ismeretlen tettes ellen irányult és csak a nyomozás során lett felperes gyanúsított (P. VI. 3810/1931.). A P. VI. 4261/1931. számú kúriai ítélet szerint a bírói gyakorlat értelmében nem jogellenes az olyan feljelentés, amely nem hamis és nem feltűnően gondatlan. Elutasította a Kúria a kártérítési igényt, mikor a feljelentés a felperes saját nyilatkozatával volt valószínűsítve, melyben az elkövetett szabálytalanságokat beismeri és a kir. ügyész a vádat vállalta. (P. VI. 8512/1930.), mikor a felperesek nagy összegeket hiányos és áttekinthetetlen nem nyújtó szabálytalan könyveléssel kezeltek. (P. VI. 362/1932.) Elmegyógyintézetbe való szállítás által szenvedett kár megtérítése attól, kinek kérelmére az eljárás megindult, csak akkor követelhető, ha tudva azt, hogy a zárt intézetben való kezelés szüksége fenn nem forog, mégis szándékosan és a szabadságtól való megfosztási célzattal akarata ellenére szállíttat valakit zárt intézet idegosztályára. (K. P. III. 704/1932.) A két ellenkező érdek, melynek összeegyeztetésére törekszik a bírói gyakorlat, egyrészt a károsult érdeke, kinek az alaptalan joglépés kárt okoz, másrészt az a közérdek, hogy a joglépések igénybevétele a közönség a túlságosan kockázatos kártérítési felelősség által el ne riasztassék. *Ifj. dr. Szigeti László.*

A bérbeadó és a kincstár zálogjoga. Még mindig napirenden vannak az összetűzések a bérbeadók és a közadókat behajtó hivatalos közegek között. A közadók módjára történő végrehajtás esetén tudvalévőleg a zálogtárgyakat összeszedik és az árverés helyére szállítják, a bérbeadók azonban, hivatkozva Vt. 72. §-ában biztosított törvényes zálogjogukra, gyakran meg-